

Inhoud

Inleiding	9

Deel I Theorie

1. Basisprincipes van neutrale journalistiek	23
2. Kritiek op het neutraliteitsdenken	37
3. Basisprincipes van betrokken journalistiek	57
4. Journalistieke waarheidsvinding: neutraliteit versus betrokkenheid	73

Deel II Praktijk

5. Praktische regels van neutrale en betrokken journalistiek	95
Nieuwsselectie	95
Feit en onderzoeksvraag	103
Verificatie	110
Wederhoor	121
Nieuwscreatie	131
Beweringen	140
Feiten en meningen	148
Taal	157
6. Casestudies	177

Conclusie	207
Bibliografie	217
Bijlagen	223
Dankwoord	233

Inleiding

Zeg tegen een journalist dat hij betrokken is bij een politieke of levensbeschouwelijke overtuiging en zijn haren rijzen te berge. Betrokkenheid impliceert beïnvloedbaarheid. Een journalist die openlijk betrokken journalistiek bedrijft, is al snel verdacht. Wie weet verdraait of negeert hij wel feiten ten faveure van zijn achterban, zijn politieke of levensbeschouwelijke overtuiging of zijn mensbeeld? Misschien past hij retorische trucs toe en heeft hij een dubbele agenda of verborgen boodschap? Zijn objectiviteit wordt in ieder geval direct in twijfel getrokken, soms door publiek maar bijna altijd door collega's: hij zou niet boven de partijen staan en zijn eigen levensbeschouwelijke of politieke visie laten prevaleren boven waarheidsvinding. Dat laatste is een van de ergste verwijten aan het adres van een journalist: dat hij niet objectief zou zijn en waarheidsvinding ondergeschikt zou maken aan het laten doorklinken van zijn overtuiging. Wie dat doet, is onprofessioneel bezig en bedrijft propaganda of wat Jan Blokker 'meningenjournalistiek' noemt, een vorm van journalistiek waarin meningen hetzelfde gewicht hebben als feiten. Een goede journalist behoort neutraal te zijn.

Maar bestaat 'neutrale' journalistiek wel en zijn 'neutrale' journalisten wel zo veel objectiever dan betrokken collega's? Waarom ligt betrokken journalistiek eigenlijk zo gevoelig? En, moet een journalist wel altijd boven de partijen staan?

Het mantra van neutraliteit

In de reguliere media is de ontkenning van de betrokkenheid van een journalist nog steeds leidend. Politiek commentator Martin Sommer noemt die ontkenning een van de urgentste, maar ook pijnlijkste vragen binnen de journalistiek. In *de Volkskrant* van 16 augustus 2014 constateert hij een overdreven hang naar 'evenwichtige verslaggeving', onder het mom van 'professionaliteit': 'Hoe komt het dat journalisten denken dat ze objectief zijn, terwijl het publiek daar heel anders over denkt?' Volgens

Sommer is de huidige betrokkenheid van journalisten minder ideologisch gedreven, maar daarom niet minder aanwezig; journalisten keren zich tegenwoordig vooral tegen de macht in het algemeen, tegen 'de top' of tegen 'de rijken'. 'Macht deugt niet, autoriteiten zijn slecht en wij journalisten kiezen vanzelf de kant van de gedupeerden.' Sommer citeert wijlen Hendrik Jan Schoo (hoofdredacteur *Elsevier*), die benadrukt dat journalisten juist moeten expliciteren waar ze staan in een politieke discussie. 'Verhelder waar je staat, verschuil je niet achter het mombakkes van je professionaliteit. Juist die verdwyntruc, die vlucht in de vermomming tot *Mann ohne Eigenschaften*, knaagt aan de journalistieke geloofwaardigheid.'

Journalist Joris Luyendijk laat in zijn boek *Het zijn net mensen* (2006) aan de hand van legio voorbeelden zien hoe de media ons een gefilterd, vervormd en gemanipuleerd beeld geven, in dit geval van de strijd in het Midden-Oosten. De voorbeelden onderstrepen dat achtergrondkennis, wereldbeeld en politieke overtuiging de verslaggeving van een journalist en diens taalgebruik wel degelijk sterk beïnvloeden. Waar Luyendijk stopt, gaat dit boek verder.

In *De rekbare waarheid* beargumenteer ik dat journalistieke betrokkenheid helemaal niet haaks staat op objectiviteit, mits een journalist een aantal beroepsregels in acht neemt. Betrokken journalistiek hoeft niet uit te monden in propaganda of meningenjournalistiek. In sommige gevallen werkt betrokken journalistiek zelfs beter. In dit boek laat ik zien dat betrokken journalisten feiten, inzichten en interpretaties boven water halen, die hun 'neutrale' collega's het publiek onthouden. De betekenis van feitelijke gebeurtenissen is namelijk niet voor iedereen in de maatschappij hetzelfde. Een betrokken journalist ontwikkelt hiervoor meer oog, omdat hij gewend is te denken vanuit zijn achterban.

Ter onderbouwing van de stelling dat journalistieke betrokkenheid en objectiviteit niet vijandig aan elkaar hoeven te zijn, werk ik een model uit waarin betrokken journalistiek op professionele manier kan worden bedreven. Aan de hand van

wetenschapsfilosofische theorieën en praktijkvoorbeelden laat ik zien waarom de informatiefunctie van de journalistiek net zo goed, en soms misschien nog beter, door betrokken journalisten kan worden vervuld.

Niet voor niets heeft journalist Glenn Greenwald, voorheen werkzaam bij *The Guardian*, met een agressief, activistisch soort journalistiek de Pulitzerprijs 2014 voor *public service* gewonnen, een hoofdprijs binnen de journalistiek. Met als enige bron Edward Snowden onthulde hij hoe de NSA wereldwijd inlichtingen tapt:

Ik zou niet willen dat elke journalist alles zo deed, maar deze harde, agressieve, subjectieve aanpak, een partijdige kruistocht, heeft een grote rol gespeeld om de aandacht te krijgen en te houden. Met een klassieke aanpak zou je zijn weggeblazen door de relativeringen, geruststellingen, ontkenningen en leugens van de diensten. Dat wil niet zeggen dat andere journalisten slechte journalisten zijn, maar er is dus ook een rol voor partijdige journalistiek (Persson, 2014).

Nu zou men mij ook kunnen verwijten niet objectief te zijn, als mediadirecteur van KRO-NRCV, een mediabedrijf dat programma's maakt vanuit levensbeschouwelijk perspectief. Maar juist in deze positie bemerk ik welke gevaren er kleven aan het bedrijven van betrokken journalistiek én op welke weerstand het stuit. Ik ben bijvoorbeeld intensief betrokken bij de recente herprofilering van de actualiteitenrubrieken.

Aanleiding voor dit boek

Bij zijn aantreden in 2008 als voorzitter van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Publieke Omroep (NPO) typeert Henk Hagoort de dan uitgezonden actualiteitenrubrieken van de omroepen als 'Drie keer *de Volkskrant*'. In zijn ogen doet de journalistieke programmering geen recht aan het pluriforme karakter van het Nederlandse omroepbestel. Het gevolg: een stevige ingreep in de programmering. De dagelijkse actualiteitenrubriek

Netwerk maakt plaats voor het programma *Uitgesproken*, afwisselend verzorgd door VARA, EO en WNL. Afhankelijk van de kleur van de omroep wordt het nieuws gemaakt vanuit een links-progressief, een protestants-christelijk of een conservatief-liberaal perspectief.

Bij de KRO besluiten we een nieuw actualiteitenprogramma op te zetten, met een bekende naam: *Brandpunt*. De naamkeuze blijkt ironisch. Het legendarische *Brandpunt* heeft zich als een van de eerste rubrieken onttrokken aan de katholieke zuil. Nu wordt het heropgericht om zich juist steviger te committeren aan een levensbeschouwelijke visie.

Bij een grote groep journalisten van de publieke omroep kan Hagoorts oproep om meer betrokken journalistiek te bedrijven, op veel scepsis rekenen. Zij willen zich niet committeren aan een politieke kleur of levensbeschouwelijke visie. Ze denken dat ze daarvoor het oude zuilensysteem moeten reanimeren – onzinnig, menen ze. In *NRC Handelsblad* verwoordt Carel Kuyl, toenmalig hoofdredacteur van *NOVA*, het gevoel dat onder veel journalisten leeft. Hij pleit voor een neutrale en onafhankelijke rubriek: 'De kredietcrisis is geen rechts onderwerp. Er bestaan geen katholieke aardbevingen of protestants-christelijke overstromingen. Wij bieden feiten, geen standpunten. Ik denk dat kijkers mans genoeg zijn om een eigen mening te vormen' (Benjamin, 2008). Dat klinkt logisch.

Maar als feiten feiten zijn en een aardbeving een aardbeving, wat is dan in hemelsnaam betrokken journalistiek? En wat is een betrokken actualiteitenrubriek? Het antwoord wordt, zoals altijd in de journalistieke praktijk, binnen een snel naderende deadline verwacht. Er moet door de KRO op korte termijn een nieuwe, *betrokken* actualiteitenrubriek op poten worden gezet. Een die onmiskenbaar het DNA van de omroep in zich draagt. Ik merk hoe moeizaam deze zoektocht zich in de praktijk voltrekt: hoe bedrijf je betrokken journalistiek? Ik merk ook hoezeer deze zoektocht om reflectie vraagt. Het praktische vraagstuk 'hoe betrokken journalistiek te bedrijven' inspireert mij daarom tot een promotieonderzoek aan de Universiteit Utrecht. Het

resultaat van deze promotie, het proefschrift *Het journalistieke weten, over de objectiviteit van betrokken journalistiek*, vormt de basis voor dit boek. Proefschrift en boek verschillen vooral in de gedetailleerde weergave van de theoretische grondslagen en (wetenschaps)filosofische achtergrond van betrokken journalistiek. Lezers die zich verder willen verdiepen in een verfijning van de argumentatie kunnen terecht bij *Het journalistieke weten*.

Drie soorten journalistiek

Uit eigen ervaring weet ik dat journalistiek op verschillende manieren bedreven kan worden. Mijn journalistieke carrière start bij de regionale omroep, waar de opdracht is het nieuws zo neutraal mogelijk te verslaan. Journalisten voorzien burgers van betrouwbare, objectieve informatie, zodat die zelfstandig hun mening kunnen vormen. Op grotere schaal gebeurt dit op landelijk niveau bij televisieprogramma's als het *NOS-journaal*, *RTL-Nieuws* en *Nieuwsuur* en bij kwaliteitskranten als *NRC Handelsblad* en *The New York Times*. Deze vorm van neutrale journalistiek wordt ook wel aangeduid met de normatief gekleurde term 'kwaliteitsjournalistiek'.

Door mijn overstap van Omroep Gelderland naar de nieuwsrubriek *Hart van Nederland* van de commerciële zender SBS6, eerst als eindredacteur, later als hoofdredacteur, merk ik hoe anders het er daar aan toegaat. Een brand is nooit zomaar een brand, maar altijd een grote brand met uitslaande vlammen; bij een ongeluk is snel sprake van 'totale ravage'. Je mag zelfs muziek onder nieuwsonderwerpen zetten. De opdracht is duidelijk: zorg voor zoveel mogelijk kijkers. Iedere ochtend start met een vast ritueel. Zijn er records gebroken? Taart voor de redactie! Zijn de cijfers ondermaats? Tijd voor crisioverleg! Journalisten doen er alles aan het product te kneden naar de wensen van het publiek. De nadruk ligt op het dramatische karakter van gebeurtenissen (actie, spektakel, opwindende visuele vormen), de emotionele lading van een verhaal en de privésfeer rond bekende personen. Deze vorm van journalistiek wordt ook wel 'tabloidjournalistiek' genoemd.

Wanneer ik bij de KRO en RKK ga werken, ontdek ik naast de neutrale journalistiek van de regionale omroep en de commercieel gedreven journalistiek van SBS6, een derde vorm: 'betrokken journalistiek'. Bij de KRO en RKK wordt het nieuws gebracht vanuit levensbeschouwelijk perspectief. *Kruispunt* is een uitgesproken katholiek televisieprogramma. In Nederland zijn er ook andere voorbeelden van betrokken journalistiek. Neem televisieprogramma's als *Zembla* en *Uitgesproken*, een krant als het *Katholiek Nieuwsblad* en een blad als *Opzij*. Deze vorm van journalistiek kent meerdere benamingen. In het Engels spreekt men meestal over *advocacy journalism*. In het Nederlands worden termen gebruikt als actiejournalistiek of betrokken journalistiek. Hoewel sommige wetenschappers anders beweren, is betrokken journalistiek wel degelijk nog een factor van betekenis in het medialandschap. In Amerika is zelfs sprake van een opleving.

Waarheidsvinding

Mijn onderzoek richt zich allereerst op de verschillen tussen neutrale en betrokken journalistiek in relatie tot wat doorgaat voor de essentie van de journalistiek: waarheidsvinding. 'Journalism's first obligation is to the truth', constateren de schrijvers en journalisten Bill Kovach en Tom Rosenstiel in hun invloedrijke praktijkboek *The elements of journalism*, op basis van interviews met honderden journalisten (2001, p. 36). Betekent deze loyaliteit aan de waarheid dat een journalist zich van een mening moet onthouden en geen enkele betrokkenheid mag tonen? Of kunnen waarheidsvinding en waardebetrokkenheid wel worden gecombineerd?

In de neutrale journalistiek mogen journalisten zich zeker niet waardebetrokken tonen. Deze vorm kent twee voorwaarden om de waarheid naar behoren in kaart te brengen: onafhankelijkheid en neutraliteit. Beide zijn belangrijke onderdelen van de journalistieke beroepsideologie. Onafhankelijkheid betekent dat machten van buitenaf geen invloed hebben op een journalist. Neutraliteit heeft betrekking op de journalist zelf. Het betekent dat hij zijn persoonlijke voorkeuren uitschakelt en boven de partijen staat.

Voor betrokken journalisten is onafhankelijkheid eveneens een essentiële voorwaarde. Afhankelijke journalistiek bestaat niet. Als een journalist afhankelijk is, spreken we niet langer van journalistiek, maar van reclame, *public relations*, ghost-writing, copywriting of voorlichting. Vandaar dat een recent fenomeen als *branded journalism* een *contradictio in terminis* is. Journalisten bedrijven dan marketingcommunicatie in dienst van een commercieel bedrijf. Betrokken journalisten streven net als neutrale collega's onafhankelijkheid na, maar ze zijn niet neutraal of onpartijdig. Ze sympathiseren duidelijk met een bepaalde politieke of levensbeschouwelijke visie.

Neutraliteit en betrokkenheid krijgen in mijn onderzoek een sterk reliëf door mijn focus op het Nederlands publieke omroepbestel, met neutraal geachte taakomroepen en een pluriformiteit aan ledengebonden omroepen. De taakomroepen vertegenwoordigen in principe iedereen. De ledengebonden omroepen dragen zorg voor externe pluriformiteit van het bestel. Zij vertegenwoordigen specifieke groepen in de samenleving. Deze dualiteit van ledengebonden omroepen versus taakomroepen heeft ook consequenties voor de taken van de journalistiek. Van de taakomroepen NOS en NTR wordt verwacht dat zij neutraal zijn, objectieve informatie leveren en alle meningen aan bod laten komen. Van de ledengebonden omroepen wordt verwacht dat zij hun betrokkenheid bij het wel en wee van hun achterban duidelijk laten doorklinken in de journalistiek die zij bedrijven.

Maar ook buiten de publieke omroep spelen neutraliteit en betrokkenheid een rol van betekenis. Daar waar dit relevant is, gaat dit boek dus ook over journalistiek buiten de publieke omroep. De keuze voor de twee vormen van journalistiek houdt evenmin een beperking in tot een bepaald soort medium. Betrokkenheid kan in beeld, geluid en tekst worden vormgegeven, en evengoed in traditionele als in online media.

Praktische handleiding voor betrokken journalisten

Als mediadirecteur bemerk ik huiver bij journalisten om hun eigen waarden, wereldbeeld of politieke overtuiging in hun

verslaggeving door te laten klinken, uit angst voor het verwijt niet objectief te zijn en propaganda te bedrijven, maar ook uit onzekerheid omdat er geen concrete handleiding bestaat voor hoe je op professionele wijze betrokken journalistiek bedrijft. Dit boek heeft daarom niet alleen tot doel de vraagstukken over betrokken journalistiek met diepgang te behandelen, maar ook concrete handvatten te bieden voor het bedrijven van betrokken journalistiek. Die zijn namelijk nog nauwelijks geformuleerd of uitgewerkt. Dit in tegenstelling tot de neutrale journalistiek. Bij neutrale journalistiek bestaat wel een redelijk uitgekristalliseerde en gedocumenteerde manier van werken. Kovach en Rosenstiel noemen dat een '*unity of method*' (2001, p. viii). Deze manier van journalistiek bedrijven werk ik uit onder de noemer 'het objectieve journalistieke weten'.

Dat zo'n gedocumenteerde manier van werken (nog) niet bestaat voor betrokken journalistiek, heeft gevolgen in de praktijk. De mislukking van de rubriek *Uitgesproken* is exemplarisch. De opvattingen over betrokken journalistiek van de EO verschillen volgens hoofdredacteur Bertus Tichelaar te veel van die van de VARA en die van WNL. In de journalistiek bestaat er kennelijk nog weinig overeenstemming over hoe je betrokken journalistiek bedrijft. Daarom onderzoek ik of het mogelijk is een *coherente* methode te ontwikkelen waarmee journalisten hun betrokkenheid bij een politieke stroming of levensbeschouwelijke visie in hun dagelijkse praktijk professioneel vorm kunnen geven: een journalistieke kenmethode met een wetenschappelijke basis.

Dat klinkt eenvoudig. Maar de journalistieke praktijk en de mediawetenschappen zijn twee gescheiden werelden. Aan de ene kant is de journalistiek als beroepsgroep weinig ontvankelijk voor kritiek van buitenaf, ook als die komt vanuit de wetenschap. Kritiek leidt tot geprikkelde reacties, zo constateert Hans Laroes, voormalig hoofdredacteur van de NOS: 'Op kritiek wordt vaak zeer afhoudend gereageerd. Commentaar wordt vaak afgedaan met een verwijzing naar naar persvrijheid en de vrijheid van de journalist om te selecteren. Onderliggende boodschap: Niet mee bemoeien.' (Laroes, 2012, p. 306). Aan de andere kant

hebben wetenschappers vaak een beperkt besef van de journalistieke praktijk. In zijn boek *Gebakken lucht* benadrukt de Britse onderzoeksjournalist Nick Davies: 'Wetenschappers zijn buitenstaanders die met theorieën komen die niet toepasbaar zijn op de dagelijkse praktijk' (2010, p. 15).

Het is mijn ambitie met dit boek wél een brug te slaan tussen wetenschap en journalistieke praktijk. De manier van werken in betrokken journalistiek beschrijf ik onder de noemer 'het betrokken journalistieke weten'.

Betrokkenheid en nieuwe media

De onstuitbare opkomst van sociale media versterkt de noodzaak van een coherente methode om betrokken journalistiek op professionele manier te bedrijven. Internet heeft de publieke debatruimte enorm vergroot. Waar de toegang tot de klassieke media (kranten, radio, televisie, tijdschriften) vaak nog drempels bevat, kan iedereen zijn stem laten horen via een internetverbinding; denk aan blogs, tweets, facebookpagina's en de vele *shares* en *likes*. De toegang tot sociale media is niet alleen laagdrempeliger, ook democratischer. Op internet klinkt de stem van minderheden luider en duidelijker dan bij traditionele media.

In het *Volkskrant*-artikel 'En nu luisteren' betoogt de jonge journaliste Jennie Barbier dat verhalen en onderwerpen die door de geïnstitutionaliseerde media worden genegeerd of niet opgepikt, wel via sociale media worden verspreid en geagendeerd (Barbier, 2014). Tal van thema's vinden vaak op die manier alsnog hun weg naar gevestigde media. Want 'als dat verhaal op internet alsmear groter en groter wordt, dan moeten die media er uiteindelijk ook wat mee.' Barbier benadrukt het emancipatoire gehalte van het socialemediagebruik: 'Hier zijn genoeg initiatieven die een ander geluid laten horen.'

Blogs zijn bij uitstek een medium om betrokken journalistiek te bedrijven. Zie bijvoorbeeld het rechtse blog *De Dagelijkse Standaard*, dat recent ook de lancering van een online nieuwsmagazine *Jalta* heeft aangekondigd, met medewerking van namen als Frits Bolkestein, Thierry Baudet en Jonathan van het Reve.

Spijtig genoeg halen lang niet alle blogs de kwaliteit van deze vorm van online journalistiek. De kwaliteit van een groot aantal blogs laat vooralsnog te wensen over. Bloggers verzenden vaak in amateuristische meningen journalistiek en nemen het met de feiten niet altijd zo nauw. Kwalitatief goede blogs zijn zeldzaam. Dit boek vormt hopelijk ook een aanzet voor een discussie over de professionaliteit van betrokken journalistiek online.

Opzet van dit boek

In hoofdstuk 1 richt ik mij op de vraag waarom journalisten neutraal willen zijn. Ik onderzoek theorieën afkomstig uit filosofie, politieke wetenschap en journalistiek, die de basis vormen van de normatieve eis van neutraliteit. Als centraal denkbeeld gebruik ik *de publieke sfeer*, een begrip ontwikkeld door de Duitse filosoof Jürgen Habermas. In het licht van deze theorie dienen journalistieke media bovenal een machtsvrij podium te vormen waarop het publieke debat zich kan afspelen.

In hoofdstuk 2 formuleer ik een kritiek op deze gedachte. Ik toon aan dat journalistieke media allesbehalve machtsvrij opereren. De eis om buiten iedere vorm van macht te opereren is niet realistisch. De media zijn immers zelf ook onderdeel van een politiek-economisch systeem.

In hoofdstuk 3 schets ik een alternatief waarin betrokkenheid geen negatieve, maar juist een positieve kwalificatie is. Wederom gebruik ik theorieën uit filosofie, politieke wetenschap en journalistiek. In de betrokken journalistiek is er erkenning voor het feit dat macht nooit kan worden uitgesloten. De normatieve eis aan deze vorm van journalistiek is niet 'uitsluiting van macht', maar het scheppen van de mogelijkheid om bestaande machtsverhoudingen uit te dagen.

In hoofdstuk 4 onderzoek ik het fenomeen van waarheidsvinding, de heilige graal in de journalistiek, en de verschillen in waarheidsvinding tussen neutrale en betrokken journalistiek.

Na deze theoretische basis komt de praktijk uitvoerig aan bod. In hoofdstuk 5 stel ik het objectieve en het betrokken journalistieke weten vast. De beroepsregels van het objectieve

journalistieke weten zijn een wezenlijk onderdeel van de dominante journalistieke beroepsideologie: iedere journalist herkent ze. Het objectieve journalistieke weten vormt daarom de basis van mijn onderzoek. Die onderwerp ik aan een uitgebreide analyse. Ook benoem ik de valkuilen van deze benadering.

De andere journalistieke kenmethode, het betrokken journalistieke weten, is een onderzoek naar een mogelijk alternatief. De regels die hieraan ten grondslag liggen, bestaan (nog) niet als coherente methode die door journalisten in de praktijk wordt toegepast. Vandaar dat het onderzoek naar het betrokken journalistieke weten een meer exploratief karakter kent. Wie vooral is geïnteresseerd in de journalistieke praktijk, kan eventueel de theorievorming terzijde schuiven en direct doorgaan naar het hart van het boek, hoofdstuk 5: de beroepsregels van het objectieve en het betrokken journalistiek weten.

Voor de analyse van de principes die leidend zijn voor journalistieke waarheidsvinding, maak ik gebruik van theorieën uit de wetenschapsfilosofie, de studie die zich bezighoudt met het onderzoek naar de grondslagen, geldigheid en reikwijdte van wetenschappelijke kennis. Nu is journalistiek natuurlijk niet hetzelfde als wetenschap. De eisen die worden gesteld aan wetenschappelijke waarheidsvinding, zijn zonder meer hoger dan de eisen die op dat vlak aan de journalistiek worden gesteld. De vergelijkbare *drive* om de waarheid te achterhalen maakt de wetenschapsfilosofie echter tot een nuttig analyse-instrument. Wellicht is niet iedere lezer geïnteresseerd in de wetenschapsfilosofische basis waarop journalisten zich in de praktijk baseren. De meeste journalisten zijn zich van die basis ook nauwelijks bewust. De teksten zijn daarom in kaders geplaatst en kunnen worden overgeslagen, zonder dat de lezer de rode draad van het boek verliest.

Tot slot onderzoek ik op welke wijze de neutrale journalistiek en de betrokken journalistiek een (andere) bijdrage leveren aan de kwaliteit van het publieke debat. Ik bespreek hoe deze twee vormen van journalistiek zich in het publieke debat tot elkaar verhouden, mede aan de hand van drie casestudies. De eerste

studie betreft een neutraal verslag en een betrokken verslag van eenzelfde gebeurtenis. Aan de hand van een vergelijking van deze verslagen trek ik enkele conclusies over de kwaliteit van journalistieke waarheidsvinding. Een derde casestudie voeg ik toe om ook de betrokken journalistiek kritisch te onderzoeken en de grenzen met meningenjournalistiek nader te verkennen.